

Іваніченко В.В.

Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

ВСТАНОВЛЕННЯ ВНУТРІШНІХ РЕЗЕРВІВ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Досліджено теоретичні питання формування фінансових резервів діяльності підприємства. Обґрунтовано необхідність фінансового планування на підприємстві. Розкрито актуальність оптимізації показника чистого оборотного капіталу.

Ключові слова: фінансові ресурси, ефективність, резерви, фінансове планування, чистий оборотний капітал.

Ivanichenko V.V.

Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy»

ESTABLISHMENT INTERNAL RESERVES OF FINANCING OF ACTIVITY OF ENTERPRISE

Summary

The theoretical questions of forming of financial backlogs of activity of enterprise are investigated. The necessity of the financial planning is grounded at an enterprise. Actuality of optimization of net working capital is exposed.

Keywords: financial resources, efficiency, reserves, financial planning, net working capital.

УДК 330.16

ЗМІНИ ПОВЕДІНКИ НА КРЕДИТНОМУ РИНКУ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Іващенко М.В.

Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України

У статті визначено причини, що спонукають українські домо-господарства застосовувати певну кредитну поведінку. Простежено інституціональний розвиток кредитної поведінки та зосереджено увагу на впливі на неї суспільно-політичних подій. Обґрунтовано причини скорочення кредитування та збільшення обсягів безнадійних кредитів.

Ключові слова: кредитна поведінка, інституціональна заданість кредитної поведінки, співвідношення кредитного портфеля до ВВП, темпи скорочення кредитування населення, рентоорієнтована поведінка.

Постановка проблеми. Протягом останніх років поведінка українських громадян на фінансових ринках зазнає помітних змін у зв'язку з бурхливим розвитком ринків фінансових інструментів, призначених для приватних осіб: це споживче й іпотечне кредитування, найрізноманітніші карткові послуги, нові, більш доступні з появою фондочних магазинів інвестиційні продукти. Ці зміни у фінансовій поведінці відбуваються у відповідності з нормами економічної поведінки, що формується під впливом економічних та неекономічних чинників. Фінансова поведінка – це поведінка населення на фінансовому ринку, що пов'язана з перерозподілом і інвестуванням грошових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У цей час кредитна поведінка населення є предметом вивчення різних суспільних наук, у першу чергу економічної теорії, економічній психології й економічній соціології, кожна з яких застосовує свої теоретичні підходи й методи дослідження. Незважаючи на це багато питань боргової й кредитної поведінки дотепер є недостатньо проясненими. Досліджуючи кредитну поведінку домогосподарств, науковці намагаються виявити та класифікувати за спільними ознаками типи кредитної поведінки. У своїй роботі «Розвиток системи кредитування в Росії: аналіз потреб і переваг населення» автори Стребков Д.О. та

Грибанова О.Б. побудували емпіричну типологію фінансової поведінки, беручи за основу відношення населення до грошей, заощадженням і боргу.

Інші дослідники, Богомолова Т. Ю. і Тапіліна В. С. у роботі «Фінансова поведінка домогосподарств», спираючись на матеріали моніторингу економічного становища й здоров'я населення на основі показників негативної й позитивної фінансової поведінки конструюють основні моделі поведінки домогосподарств.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження цього виду економічної поведінки в умовах становлення ринкових відносин не тільки збагачує теорію економічної поведінки, але й дозволяє, виявляючи певні тенденції й закономірності у фінансовій поведінці населення, передбачати можливі зміни й впливати на неї, формувати бажану модель цієї поведінки. Особливо актуальним виявляється управління кредитною поведінкою в таких складних соціально – економічних та суспільно – політичних умовах, в яких в даний момент опинилась Україна.

Мета статті. Оскільки Україна переживає зараз нові екстраординарні події у суспільному житті, які миттєво відображаються на фінансових ринках, то головною метою цієї роботи є простежити, яким є їх вплив на кредитну поведінку.

Виклад основного матеріалу. Фінансова поведінка населення залежить від багатьох факторів – як об'єктивних (грошових доходів, тенденцій розвитку фінансових інститутів, обсягу грошової маси, рівня інфляції, обмінного курсу й процентних ставок і т.д.), так і суб'єктивних (оцінок і очікувань щодо економічних перспектив країни, довіри до банківських інститутів, бажання робити/не робити заощадження й т.д.) [6].

Сьогоднішня ситуація показує, що банківська система країни є надзви-чайно чутливою до суспільно – політичних подій, які відбуваються. 2013 рік став переломним для банківської системи країни, що було обумовлено поси-ленням впливу як фінансових (економічних), так і нефінансових (поведінкових) факторів. Відносно спокійна ситуація в країні протягом I півріччя дозволила банкам замінити внутрішніми ресурсами значну частину зовнішніх позик і наростити кредитування реального сектору і населення (з окремих продуктів). Водночас, останній квартал 2013 року виявився складним для фінансового сектору країни. Політична нестабільність і відсутність чітких перспектив розвитку економіки України змушують банки переглядати свої стратегії розвитку на українському банківському ринку.

Події 2014 року здійснили ще більш істотний вплив на банківську систему. Не виключено, що з українського ринку спробують вийти низка західних і російських фінансових груп (а такі тенденції вже простежуються), незважаючи на те, що в умовах низького попиту на банківські активи продаж акцій банків може здійснюватися із значним дисконтом. [2]

Взагалі, в умовах будь-якої суспільно – економічної трансформації змінюється система факторів, що зумовлюють економічну поведінку домогосподарств. Сама потреба у формуванні в населення інституції фінансової поведінки з'явилася відносно недавно, у міру того, як розвивалися нові економічні інститути: різні форми власності, грошово-кредитний ринок, валютний ринок, ринок цінних паперів і т.д. Взагалі, скажімо, у СРСР домогосподарство не розглядалося як суб'єкт економічних відносин, його роль в основному зводилася до споживчих функцій, а при розгляді сформованої системи економічних відносин урахувалися суспільні й колективні інтереси, у яких не проглядалася індивідуалізація власності. Практично не існувало проблем, пов'язаних із прийняттям фінансових рішень, їхнім вибором і ризиком, оскільки все було заздалегідь визначено, тому що населення не мало досвіду й можливостей розпорядження своєю власністю й своїми грошима [15]. При цьому фінансова поведінка полягала лише в прийнятті рішення – заощаджувати, брати в кредит, чи ні, оскільки ці фінансові інструменти були монополізовані державою, в результаті чого в більшості населення не сформувався достатній кредитний досвід.

З початком 1990-х років ситуація змінюється: від планової економіки держава за допомогою економічних реформ рухається до ліберального. У домогосподарств росте потреба в кредитах: з одного боку, через важке матеріальне становище громадяни були змушені займати кошти, з іншої сторони зняття «залізної завіси» веде до бажання багатьох громадян робити великі покупки, здійснювати які стає можливим за допомогою кредиту.

З 2000-х років кредит починає впроваджуватися в життя домогосподарств прискореними темпами, щорічні обсяги виданих кредитів стрімко зростають аж до початку економічної кризи в 2008 році. Тоді ж – з 2000-х років з'являються й дослідження, присвячені вивченню кредитної поведінки населення.

Взагалі, дослідники криз відзначають, що важливою причиною фінансових потрясінь є помилкова поведінка людей, коли вони мають справу з новими, не випробуваними явищами. Історик Чарльз Кінд-лебергер помітив, що багато фінансових криз виникають незабаром після появи нових технологій або нових фінансових інструментів (наприклад, нових видів облігацій) [9].

Доки перспективи нових технологій або фінансових інструментів можуть бути оцінені тільки теоретично, на майбутні доходи від цих технологій або інструментів можуть дивитися занадто оптимістично. Масовий оптимізм приводить до зростання цін, але коли реальність не виправдує очікувань – ціни різко коректуються в бік зниження, тобто відбувається фінансова криза.

Вважається, що помилки в оцінці перспектив нових технологій обумовили кризу в 2001 році, а неправильна оцінка ризиків фінансових інструментів, пов'язаних з іпотечними позиками, стала однією із причин світової фінансової кризи 2008 року.

У кризовий період споживачі демонструють більш пасивні стратегії фінансової поведінки. Зокрема, базовою стратегією стає стратегія «економі коштів», що відбивається на макроекономічних показниках. Саме ця непевність і обережність, викликані черговим сплеском недовіри до фінансової системи, відіграють істотну роль у формуванні стратегій кредитної поведінки.

Окрім криз, слід відзначити і такий чинник, що сприяв поглибленню недовіри, як опортуністична поведінка банківських установ в період становлення та первісного нагромадження капіталу, а також порушення прав вкладників під час фінансових криз. Деякі банки для розповсюдження своїх послуг вдавалися до неправомірних дій, чим ще більше вкріплювали негативне ставлення до фінансових ринків.

Кредитна поведінка є достатньою новою та плідною темою для наукового дослідження. Ми спостерігаємо, що, починаючи з 2000-х років, кількість виданих кредитів домогосподарствам збільшувалось із року в рік, і цю тенденцію перервала лише фінансова криза 2008-2009 рр. Одна з головних функцій кредиту – підвищувати матеріальний добробут домогосподарства, надаючи можливість дострокового, випереджального споживання. Отже, кредитування виявляється вигідним не тільки для домогосподарств, але й для національної економіки в цілому. Однак, не зважаючи на високі темпи росту кількості виданих кредитів, частка населення, включена в кредитну поведінку, залишається як і раніше малою, у порівнянні з розвиненими країнами Заходу.

Цей факт підтверджується представленими нижче розрахунками [13]. В якості одного з індикаторів розвитку ринку роздрібного кредитування часто використовують співвідношення кредитного портфеля до ВВП. Станом на 1 квітня 2014 загальна сума портфеля банківських кредитів, виданих фізичним особам, становила близько 213 млрд грн. При зіставленні його з ВВП за 2013 рік, отримуємо індикатор на рівні 14,6%. Це досить невисоке значення показника говорить про наявність ніші для подальшого розвитку роздрібного кредитування. У європейських країнах він часто перевищує 20%, а іноді і 50%.

Ріст пропозиції кредитних послуг українському населенню, що спостерігався, обумовлений, на наш погляд, не тільки інституціональними змінами в економіці й кредитно-фінансовій сфері, але й, що є набагато важливішим, поступовою зміною в людей ціннісно-нормативних установок стосовно боргу й кредиту. Відбувається звернення до західних мо-

делей фінансової поведінки, де завдяки стабільній грошовій системі й стабільним законам громадяни можуть досить легко брати кредити, а при здійсненні покупок розраховуватися кредитною картою.

Але, у зв'язку з суспільно – політичними подіями, які ми спостерігаємо, ситуація на кредитному ринку дещо змінилась. За підсумками березня 2014 банки України видали приватним особам нових кредитів на 8,5 млрд гривень, що на 2,1 млрд, або на 19,81% менше, ніж було в лютому. Таким чином, темпи скорочення кредитування населення в березні збільшилися в 10,7 рази, в лютому обсяг виданих кредитів у порівнянні з попереднім місяцем зменшився на 1,85%, до 10,6 млрд гривень. При цьому в березні обсяги видачі нових іпотечних кредитів скоротилися в 2,7 рази, знизившись на 88 млн, до 52 млн гривень; обсяги споживчого кредитування скоротилися на 1,6 млрд, до 6,6 млрд гривень. Середньомісячний обсяг виданих кредитів за попередні 12 місяців склав 11,5 млрд гривень. [11]

Експерти пояснюють зниження обсягів кредитування тим, що банки на тлі високих ризиків переглядають моделі оцінки платоспроможності потенційних клієнтів і підвищують вимоги, в тому числі, до якості кредитної історії позичальників.

За інших рівних умов сьогоденні потенційний позичальник може розраховувати на меншу суму кредиту і менший термін кредитування. Зменшилися також ліміти позик для офіційно непрацевлаштованих клієнтів [12].

На сьогоденній день ми спостерігаємо зниження активності в споживчому кредитуванні, яке пов'язують з трьома факторами. Першою причиною є зміна політики банків, які нарощували свої активи за рахунок цього виду кредитування. Багато які з фінансових установ під впливом національного регулятора, були змушені скоротити або зовсім перебудувати свою лінію споживчого кредитування. Власне, значні кредитні ресурси йшли не в реальний сектор української економіки та стимулювали не ріст пропозиції вітчизняних товарів, а були спрямовані на збільшення кінцевого споживчого попиту на предмети імпорту.

Другою причиною, що знизила приплив бажаних скористатися споживчим кредитом, є поступове збільшення кількості людей в українському суспільстві, які обережно ставляться до життя в кредит. За аналітичними даними, дана категорія становить порядку 60-65% дорослого населення України [7].

І, нарешті, такі серйозні перетворення, що торкнулись усіх сфер життя українського суспільства, виток нових, достатньо жорстких економічних реформ, певна ступінь невизначеності та невпевненості, змушують домогосподарства з обережністю ставляться до розширення споживання за рахунок кредиту, а, отже, намагаються не планувати крупних покупок. До того ж, на банківському ринку в черговий раз виникли проблеми з обслуговуванням домогосподарствами валютних кредитів, що без участі держави розв'язати неможливо.

Кредитна поведінка українських домогосподарств неоднорідна: є групи, які зазвичай охоче беруть гроші в борг для рішення своїх поточних матеріальних проблем. Інші, імовірно, хотіли б взяти кредит, але побоюються, що не зможуть повернути його вчасно або вважають діючі процентні ставки надто високими. Треті принципово ніколи не беруть гроші в борг, а замість цього намагаються вирішувати свої проблеми іншими способами. Суспільно – політична нестабільність, військові дії в частині країни додають песимістичних настроїв та побоювань споживачів.

Розвиток споживчого кредитування став в останні роки фактором, що ускладнює взагалі фінансову та споживчу поведінку населення, що частіше відхиляється від традиційних економічних моделей. Завдяки розвитку безлічі доступних видів споживчого кредиту, у сучасній економіці споживчі й ощадні дії втратили колишню альтернативність. На думку Д.Х. Ібрагімової, в умовах зростаючого різноманіття схем мобілізації фінансових ресурсів домогосподарств стало можливим одночасне збільшення споживання й нагромадження, що ми й спостерігаємо в останні роки [6].

Спільною рисою для всіх видів фінансової поведінки домогосподарств є страх бути ошуканими, що часто називають терміном «феномен обманутих вкладників». На нашу думку, цей феномен можна пояснити з двох позицій. По-перше, це ментальна властивість частини пострадянських українців, пов'язана з очікуванням патерналістської опіки з боку держави та захисту прав власності. Але період трансформації характеризувався наявністю великої кількості «провалів держави», які були пов'язані з невдалим спробами подолати «провали ринку» та наявністю рентоорієнтованої поведінки з боку владних структур. Одним з «провалів держави», від якого постраждали господарюючи суб'єкти не лише на фінансовому ринку, це неспроможність захисту прав власності. По-друге, в умовах обмеженості інформації у домогосподарств та відсутність навичок діяльності на фінансових ринках, вони, частіше за все, орієнтувалися на дії інших домогосподарств. Саме тому домогосподарства, які купили цінні папери фінансових пірамід, стали жертвами опортуністичної поведінки окремих емітентів, а при відсутності інституціональних бар'єрів і наявності необмеженої агресивної реклами це призвело до тривалого збільшення продажів фінансових активів таких компаній, що не могло не закінчитися фінансовим крахом (наприкінці 1994 року). Ця ситуація ускладнювалась відсутністю досвіду критичного сприйняття розповсюдженої рекламної та PR-інформації, досвіду, що виробляється десятиліттями в розвиненій ринковій економіці. Але ж навіть наявність такого досвіду не завадило появі та прибутковій діяльності нових фінансових пірамід вже у XXI столітті (МММ-2011, МММ-2012...)

В результаті довіри домогосподарств до фінансових ринків було надовго втрачено, внаслідок чого вибір українських домогосподарств здійснюється в основному між готівкою та іноземною валютою.

Що стосується правил та норм, що є успадкованими від командно – адміністративної економіки, то в економічній поведінці можна простежити такі, що є присутніми і на фінансових ринках. Аналіз факторів культурного та соціально-психологічного характеру, традиційних для української економіки патерналістських і колективістських цінностей, що впливають на економічну поведінку суб'єктів фінансових ринків, рентоорієнтовану поведінку домогосподарств, дозволяє стверджувати про наявність особливої, національно забарвленої стратегії економічної поведінки вітчизняних домогосподарств [5, с. 36].

Про наявність рентоорієнтованої поведінки домогосподарств на фінансових ринках може свідчити, наприклад, факт збільшення обсягів неповернених кредитів: рівень невідплат за кредитними зобов'язаннями, в тому числі за іпотечними кредитами, на кінець 2008 року досягав 25% і склав близько 100 млн. грн. [14], а в першому кварталі 2009 року сягнув 55,18% (27,955 млрд. грн.), при чому найбільшу частку кредитних боргів становлять борги фізичних осіб [10].

Безумовно, причиною такого становища у 2008-2009 р.р. є економічна криза (зокрема, банківська), що охопила все світове господарство, але явище неперенесення кредитів виникло в банківському секторі давно, що і спричинило виникнення проблем фінансової стійкості банківської системи.

Надалі обсяги безнадійних кредитів зростали. Обсяг недіючих (сумнівних і безнадійних) кредитів у четвертому кварталі 2012 року виріс на 43% до 169,0 млрд. грн. [4].

За підсумками 2012 року у банківській системі України обсяг безнадійних кредитів зріс на 43% – до 170 млрд. грн. У кредитному портфелі банків частка проблемних кредитів становить уже майже 20%. [8].

У січні 2013 прострочена заборгованість за кредитами в банках України збільшилася на 1,930 млрд грн. (+ 2,7%) і склала 74450 млн грн., Але її частка в кредитному портфелі банківської системи в порівнянні з початком року істотно не змінилася (9,22% станом на 1 лютого 2013 р. За порівнянні з 8,9% на 1 січня 2013) [3].

Видання Forbes склало рейтинг банків з найвищим обсягом безнадійних кредитів. За версією видання, до нього увійшли Укрсоцбанк, ПриватБанк, Райффайзенд Банк Аваль, Укрексімбанк, ВТБ, Укргазбанк та Ощадбанк. Так, портфелі безнадійних

кредитів в деяких фінустановах досягають майже 15 мільярдів гривень.

Висновки і пропозиції. Отже, дослідивши стан кредитної поведінки в контексті суспільно – політичних подій, можна резюмувати. Банкам слід очікувати погіршення платіжної дисципліни позичальників як фізичних, так і юридичних осіб, особливо в східних областях. Там сконцентровано багато великих підприємств, які є клієнтами банків та отримували у них кредити. Виникають питання, наскільки позичальники (і підприємства, і домогосподарства) зможуть обслуговувати свої борги.

У зв'язку з істотною зміною валютного курсу, виникли проблеми і з погашенням валютних кредитів населенням. Оскільки більшість населення отримує все ж дохід у національній валюті, виникає питання про його платоспроможність. Нацбанк розробляє певні заходи, але соціальних потрясінь не минути. Банківські ресурси і надалі будуть дорогими, що може негативно впливати на інвестиційні процеси в Україні і надалі – на динаміку ВВП.

У 2014 році навряд чи слід очікувати бурхливого розвитку банківського сектору, так як ризики, пов'язані з кредитуванням, в сукупності з дефіцитом ресурсів не дозволять більшості українських банків активно видавати позики населенню.

Список літератури:

1. Branthomme P. Saving and Financial Behaviour of European Households Between 1996 and 2000 [Електронний ресурс] /Patrick Branthomme //Banque de France Bulletin Digest – № 105. – September, 2002. – P. 23-37. Режим доступу: <http://105etud1.pdf> – Загол. з екрану.
2. Банковская система Украины – результаты деятельности в 2013 году и тенденции 2014 года [Електронний ресурс] // Независимая ассоциация банков Украины. – 22/04 Режим доступу: <http://www.nabu.com.ua/NEWS/bsu2013.doc> – Загл. з екрану.
3. В Украине растут объемы сомнительных и безнадежных кредитов [Електронний ресурс] //domik.ua – 06.03.2013 09:15. – Режим доступу: <http://domik.ua/novosti/v-ukraine-rastut-obemy-somnitelnyx-i-beznadezhnyx-kreditov-n189607.html> – Загл. з екрану.
4. В Украине стало больше безнадежных кредитов [Електронний ресурс] //Gazeta.ua.- вторник, 05 марта 2013 15:50.- Режим доступу: http://gazeta.ua/ru/articles/economics/_v-ukraine-stalo-bolshe-beznadezhnyh-kreditov/485731 – Загл. з екрану.
5. Задорожний Г.В. Методологічні основи дослідження суб'єктів господарювання сучасною економічною наукою / Задорожний Г. В., Колупасва І.В. //Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – Х.: ХНУ, 1966. – (Економічна серія). – № 719 /[Редкол.: Галуза С.Г. (голов. ред.) та ін.]- 2006. – С. 36-38.
6. Ибрагимов Д.Х. Типы сберегательного и кредитного поведения /Ибрагимов Д.Х. [Електронний ресурс] //Мониторинг общественного мнения.- 2009. – № 2(90). – Режим доступу: <http://wciom.ru/biblioteka/zhurnal-monitoring/arkhiv/six-ten.html> – Загол. з екрану.
7. Кредитное поведение населения Украины: формат первого полугодия 2008 года [Електронний ресурс] //Ділові новини: вівторок, 06 липня 2010 Режим доступу: <http://e-news.com.ua/print/173529.html/> – Загол. з екрану.
8. Объем безнадежных кредитов в Украине вырос на 43% [Електронний ресурс] // Телеканал новостей «24». – 06.03.13 09:43. – Режим доступу: http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?obsyag_beznadiynih_kreditiv_v_ukrayini_zris_na_43&objectId=314215 – Загл. з екрану.
9. Причины финансовых кризисов [Електронний ресурс] // Финансы для всех. – Режим доступу:<http://habrahabr.ru/blogs/finance/75071/> – Загол. з екрану.
10. Проблемные кредиты растут как на дрожжах [Електронний ресурс] // Ура-інформ. – 24.04.2009. Режим доступу: <http://ura-inform.com/> – Загл. з екрану.
11. Статистичний бюлетень Національного банку України (електронне ви-дання) квітень 2014 року [Електронний ресурс], 23.05.2014. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897 – Загл. з екрану.
12. Темпы сокращения кредитования населения увеличились более чем в 10 раз в марте-2014 [Електронний ресурс] //Prostobank.ua Путеводитель в мире личных финансов. – Режим доступу: http://www.prostobank.ua/layout/set/print/potrebiteleskie_kredity/novosti/tempy_sokrascheniya_kreditovaniya_naseleniya_uvelichilis_bolee_chem_v_10_raz_v_marte_2014 – Загл. з екрану.
13. Украинский рынок кредитования физических лиц далек от насыщения [Електронний ресурс] //Независимая ассоциация банков Украины. – 22/05. – Режим доступу: http://www.nabu.com.ua/rus/press_cent/ – Загл. з екрану.
14. Уровень невыплаты кредитов достиг 25% [Електронний ресурс] //Обозреватель. – 12 декабря 2008. Режим доступу: <http://obozrevatel.com/news/2008/12/12/274192.htm> – Загл. з екрану.
15. Финансы домашних хозяйств: структура и управление [Електронний ресурс] //Проблемы теории и практики управления. – 2010. – № 1.- Режим доступу: http://www.creditcoop.ru/index.php?option=com_alphacontent§ion=1&category=43&Itemid=61 – Загол. з екрану.

Иващенко М.В.

Харьковский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины

ИЗМЕНЕНИЯ ПОВЕДЕНИЯ НА КРЕДИТНОМ РЫНКЕ В КОНТЕКСТЕ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ

Аннотация

В статье определены причины, побуждающие украинские домохозяйства применять определенное кредитное поведение. Прослежено институциональное развитие кредитного поведения и сосредоточено внимание на воздействии на него общественно-политических событий. Обоснованно причины сокращения кредитования и увеличения объемов безнадежных кредитов.

Ключевые слова: кредитное поведение, институциональная заданность кредитного поведения, соотношение кредитного портфеля к ВВП, темпы сокращения кредитования населения, рентоориентованное поведение.

Ivashchenko M.V.

Kharkov Institute of Banking University of Banking of the National Bank of Ukraine

BEHAVIOR CHANGE IN THE CREDIT MARKET IN THE CONTEXT OF SOCIO-POLITICAL UPHEAVAL

Summary

In the article the reasons that motivate Ukrainian households use a credit behavior. It traces the development of institutional credit behavior and focus on the influence of socio-political events. Just cause contraction of credit and an increase in non-performing loans.

Keywords: credit behavior, credit preconceived institutional behavior, the ratio of the loan portfolio to GDP, the rate of reduction credits, rent-seeking behavior.

УДК 005.915:336.711.6(477)

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗРОСТАННЯ КІЛЬКОСТІ НАДЛИШКОВИХ КОШТІВ У ПАТ «ДЕЛЬТА БАНК»

Ігнатова О.М., Мохамад О.В.

Криворізький економічний інститут
Криворізького національного університету

У роботі розглянуто вплив факторів зростання кількості надлишкових коштів у банківській установі. Аналіз було здійснено на прикладі одного із вітчизняних комерційних банків, а саме ПАТ «Дельта Банк». Дослідженню підлягали конкурентна позиція базового банку, виконання ним економічних нормативів ліквідності, а також динаміка окремих показників його діяльності.

Ключові слова: надлишкові кошти, фактори зростання, комерційний банк, економічні нормативи НБУ, ліквідність.

Постановка проблеми. У сучасному динамічному середовищі функціонування банківські установи все частіше стикаються із проблемою ліквідності, сутність якої полягає у тому, що попит на ліквідні засоби рідко дорівнює їх пропозиції в будь-який момент часу. Якщо банківська установа є неліквідною, вона не може ефективно виконувати свої функції і своєчасно та в повному обсязі відповідати за своїми фінансовими зобов'язаннями, що зазвичай призводить до зниження показників її прибутковості. Проте, коли банку упродовж тривалого проміжку часу притаманна надлишкова ліквідність, то це свідчить про неспроможність менеджменту установи ефективно використовувати закумуляовані кошти та про неефективне управління активами та пасивами. У зв'язку з цим, можна стверджувати, що дослідження факторів, які впливають на стан ліквідності фінансово-кредитної установи, є досить важливим етапом під час здійснення процесу управління станом ліквідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам банківської ліквідності та її забезпечен-

ню присвячено багато праць провідних вітчизняних учених, зокрема, це такі автори, як: І.В. Сало, А.М. Герасимович, Т.Г. Ковальчук, В.І. Міщенко, Л.О. Примостка. Управлінню ліквідністю присвячені праці таких зарубіжних науковців, як Д.В. Арістов, А.С. Березньов, В.А. Гамза, Н.В. Зайцева, С.А. Кондратюк, В.В. Иванов, А.Є. Кулаков, І.В. Ларіонова, Є.Г. Потоцька, А.М. Проскурін, Е. Долан, К. Кемпбелл, Т.У. Кох, П. Роуз, Дж.Д. Сінкі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг праць, у яких аналізуються питання управління банківською ліквідністю і ризиками, необхідно відзначити, що досить велике коло питань залишається недостатньо вивченим. Особлива увага повинна звертатись на формування певного механізму, який дасть змогу не лише проаналізувати стан ліквідності установи, а й оцінити вплив окремих її складових.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз впливу факторів зростання кількості надлишкових коштів вітчизняного комерційного банку (на прикладі ПАТ «Дельта Банк»).